

לרמות את הרמאי: מקור המרמה במשפחת האבות

Leading into Deception and Plausible Deniability

(1) בראשית כז

(א) ויהי כִּי־זָקַן יַצְחָק וַתִּכְהַזְּנוּ עֵינָיו מֵרֵאת וַיִּקְרָא אֶת־עֲשָׂו בְּנֵו הגֹּדֵל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִנִּי: (ב) וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי וְזָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי: (ג) וַעֲתָה שְׂאֵנָא כְּלִיךְ תִּלְיֵךְ וְקִשְׁתְּךָ וַצֵּא הַשְּׂדֵה וְצֹדֵה לִי צִיד: (ד) וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים כְּאֲשֶׁר אֲהַבְתִּי וְהִבִּיאָה לִּי וְאֶכְלָה בְּעִבּוֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת: (ה) וְרִבְקָה שָׁמַעַת בְּדַבֵּר יַצְחָק אֶל־עֲשָׂו בְּנֵו וַיֵּלֶךְ עֲשָׂו הַשְּׂדֵה לְצֹד צִיד לְהַבִּיאַ: (ו) וְרִבְקָה אִמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָה לֵאמֹר הֲנֵה שְׁמַעְתִּי אֶת־אֲבִיךָ מִדַּבֵּר אֶל־עֲשָׂו אַחִיךָ לֵאמֹר: (ז) הִבִּיאָה לִּי צִיד וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים וְאֶכְלָה וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי ה' לִפְנֵי מוֹתִי: (ח) וַעֲתָה בְנֵי שְׁמַע בְּקֹלִי לֵאשֶׁר אֲנִי מְצַוָּה אֹתְךָ: (ט) לְךָ־נָא אֶל־הַצֹּאֵן וְקַח־לִּי מִשָּׁם שְׁנֵי גֹדִי עֹזִים טְבִיִּים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאֲבִיךָ כְּאֲשֶׁר אֲהַב: (י) וְהִבֵּאתָ לְאֲבִיךָ וְאָכַל בְּעֵבֶר אֲשֶׁר יִבְרַכְךָ לִפְנֵי מוֹתִי: (יא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־דָּבָרָה אִמּוֹ הֲנֵן עֲשָׂו אַחִי אִישׁ שָׂעִר וְאֲנֹכִי אִישׁ חֲלָק: (יב) אֹרְלִי יִמְשְׁנֵנִי אָבִי וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ וְהִבֵּאתִי עָלַי קִלְעָה וְלֹא בְרַכְּךָ: (יג) וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְעַתְךָ בְּנֵי אֲךָ שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֶךְ קַח־לִּי: (יד) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לֵאמֹו וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים כְּאֲשֶׁר אֲהַב אָבִיו: (טו) וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בְּגָדֵי עֲשָׂו בְּנָה הגֹּדֵל הַחֲמֹדִת אֲשֶׁר אֲהַב בְּבֵית וַתִּלְבַּשׂ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָה הַקָּטָן: (טז) וְאֵת עֹרֹת גֹּדֵי הָעֹזִים הַלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל חֲלָקֹת צְוָארָיו: (יז) וַתִּתֵּן אֶת־הַמִּטְעָמִים וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשְׂתָה בַיּוֹד יַעֲקֹב בְּנָה: (יח) וַיָּבֵא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי מִי אַתָּה בְנִי: (יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עֲשָׂו בְּכֹדְךָ עֲשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוֹסֵנָא שְׂבִיָּה וְאֶכְלָה מִצִּידִי בְּעִבּוֹר תִּבְרַכְנִי נַפְשִׁי: (כ) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־בְּנֵו מִה־זֶה מִה־רַתְּ לְמַצָּא בְּנִי וַיֹּאמֶר בְּנִי הֲקִבְּתָה ה' אֱלֹהֶיךָ לִפְנֵי: (כא) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גִּשְׂה־נָא וְאִמְשֵׁן בְּנֵי הָאֲתָה זֶה בְנֵי עֲשָׂו אִסְרָא: (כב) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יַצְחָק אָבִיו וַיִּמְשָׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִדָּים יָדַי עֲשָׂו: (כג) וְלֹא הִפִּיזוּ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּי־דִי עֲשָׂו אָחִיו שְׂעֵרֹת וַיִּבְרַכְהוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְנֵי עֲשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי: (כה) וַיֹּאמֶר הַגִּשְׂה לִּי וְאֶכְלָה מִצִּיד בְּנֵי לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּגְשְׁלוּ וַיֹּאכְלוּ וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׂתֵּי: (כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יַצְחָק אָבִיו גִּשְׂה־נָא וּשְׁקֵה־לִּי בְנִי: (כז) וַיִּגַּשׁ וּשְׁקָלוּ וַיִּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמֶר רֵאֵה רִיחַ בְּנֵי פְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה': (כח) וַיִּתְּלֵךְ הָאֱלֹהִים מִטֵּל הַשָּׁמַיִם וַיִּמְשְׁמְנֵי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגַן וְתִירֹשׁ: (כט) וַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאֲמִים הַזֶּה גִבּוֹר לְאֲחִיךָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹן אֲרִיזִים אֲרִיזִים וּמְבַרְכִיךָ בְּרוּךְ: (ל) וַיְהִי כְּאֲשֶׁר בִּלְךָ יַצְחָק לְבָרְךָ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אֲךָ יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יַצְחָק אָבִיו וַעֲשָׂו אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ: (לא) וַעֲשֵׂה גַם־הוּא מִטְעָמִים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וְאֶכְלָה מִצִּיד בְּנֵו בְּעֵבֶר תִּבְרַכְנִי נַפְשִׁי: (לב) וַיֹּאמֶר לוֹ יַצְחָק אָבִיו מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אָנִי בְּנֵךְ בְּכֹדְךָ עֲשָׂו: (לג) וַיַּחֲרֹד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אִפּוֹא הוּא הַצִּיד־צִיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכְלָה מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וְאִבְרַכְהוּ גַם־בְּרוּךְ יְהִיֶּה: (לד) כְּשָׁמַע עֲשָׂו אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְּדֹלָה וּמְרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם־אָנִי אָבִי: (לה) וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְּךָ: (לו) וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲבֹרְנִי זֶה פְעָמִים אֶת־בְּרַכְּתִי לְקַח וְהֵנָּה עָתָה לְקַח בְּרַכְּתִי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אֶצְלַת לִי בְּרַכְּתָה: (לז) וַיִּשֶׁן יַצְחָק וַיֹּאמֶר לְעִשָׂו הֲנֵן גִּבּוֹר שְׁמַתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אָחִיו נָתַתִּי לֹךְ לְעִבְדֶּיךָ וְדָגַן וְתִירֹשׁ סִמְכַתִּיו וְלֹכְהָ אִפּוֹא מִהָ אֶעֱשֶׂה בְנִי: (לח) וַיֹּאמֶר עֲשָׂו אֶל־אָבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא־לָךְ אָבִי בְּרַכְנִי גַם־אָנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֲשָׂו קוֹל וַיִּבֶךְ: (לט) וַיִּשֶׁן יַצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנֵה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִיָּה מוֹשְׁבְךָ וּמִטֵּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל: (מ) וְעַל־חֲרֹבֶךָ תִּתְּנֶה וְאֶת־אֲחִיךָ תַּעֲבֹד וְהִיא כְּאֲשֶׁר תִּרְיֹד וּפְרֻקָתָ עָלַי מֵעַל צְוָארֶךָ: (מא) וַיִּשְׁטַם עֲשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֲשָׂו בְּלָבוֹ וַיִּקְרָבוּ יָמָי אָבִל אָבִי וְאֶהְרַגְהָ אֶת־יַעֲקֹב אָחִי: (מב) וַיַּגֵּד לְרִבְקָה אֶת־דְּבָרֵי עֲשָׂו בְּנָה הגֹּדֵל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָה הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲנֵה עֲשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לָךְ לְהַרְגֶּךָ: (מג) וַעֲתָה בְנֵי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַחֲלֶךָ אֶל־לְבָן אַחִי חַרְנָה: (מד) וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אַחִיךָ: (מה) עַד־שׁוּב אֶף־אֲחִיךָ מִמֶּךָ וּשְׂכַח אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לוֹ וּשְׁלַחְתִּי וְלִקְחַתִּיךָ מִשָּׁם לְמַה אֲשַׁכֵּל גַּם־שְׂנִיכֶם יוֹם אֶחָד: (מו) וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל־יַצְחָק קִצְתִּי בָחַי מִפְּנֵי בְנוֹת חַת אִסְלַקְתָּ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹתֶיךָ כְּאִלְהָה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לְמַה לִּי חַיִּים: (א) וַיִּקְרָא יַצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: (ב) קוּם לָךְ פְּדִנָה אַרְס בֵּיתָה בְּתוֹאֵל אָבִי אֲמִיךָ וְקַח־לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אַחִי אֲמִיךָ: (ג) וְאַל שְׂדֵי יִבְרַךְ אֹתְךָ וּפְרֹךְ וַיִּבְרַךְ וְהִיִּיתָ לְקַהֲל עַמִּים: (ד) וַיִּתֵּן לָךְ אֶת־בְּרַכְּתָה אֲבִרְהָם לָךְ וְלֹדְעַךְ אֹתְךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אָרֶץ מִגְרִיזִים אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: (ה) וַיִּשְׁלַח יַצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פְּדִנָה אַרְס אֶל־לְבָן בֶּן־בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי אַחִי רִבְקָה אִם יַעֲקֹב וַעֲשָׂו: (ו) וַיֵּדָא עֲשָׂו כִּי־בִרְכָךְ יַצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וּשְׁלַח אֹתוֹ פְּדִנָה אַרְס לְקַחְתְּלוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבִרְכוּ אֹתוֹ וַיִּצֹו עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: (ז) וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פְּדִנָה אַרְס: (ח) וַיֵּדָא עֲשָׂו כִּי רְעוּת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָי יַצְחָק אָבִיו: (ט) וַיֵּלֶךְ עֲשָׂו אֶל־שִׁמְעֵאֵל וַיִּקַּח אֶת־מִחְלָתוֹ בְּתִישְׁמֵעֵאֵל בֶּן־אֲבִרְהָם אַחֹת נְבִיזוֹת עַל־נִשְׂוֹ לֹו לְאִשָּׁה:

Questions:

- 1) What sort of ברכה did עשו think he was going to receive?
- 2) Why did רבקה "modify" her report of צחק's directive to עשו when sharing it with יעקב?
 - a. She changes מותי בטרם אמות to לפני מותי ה'
 - b. She adds that the ברכה is to be לבן
- 3) Whose idea was the deception?
- 4) Why was the only place for יעקב to flee – in חרן (from עשו to לבן...from the frying pan into the fire?)
- 5) What was the goal of this entire "masquerade"?

When יעקב appeared at the well in חרן, he was poor, coming by foot, even though he was family and a freeman from wealthy stock.

He worked לַבָּן for יַעֲבֹד; this word appears 7 times in the narrative.

When יַעֲבֹד's slave appeared at the well in חרן, he came like a wealthy man and was, in reality, a slave. רבקה thought she was marrying this wealthy man...

2 בראשית כט

(א) וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רִגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְנֵי־קָדֶם: (ב) וַיְרֹא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי־צֹאן רֹבְעִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הָיְוָא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר: (ג) וְנֹאסְפו־שָׂמְמָה כָּל־הָעֲדָרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהִשִּׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר לְמַקְוָה: (ד) וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחִי מֵאִין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ: (ה) וַיֹּאמֶר לָהֶם הִידְעַתֶּם אֶת־לָבָן בֶּן־נָחֹר וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ: (ו) וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשְׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם וְהִנֵּה רָחֵל בָּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן: (ז) וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל לֹא־עֵת הָאֶסֶף הַמְקַנָּה הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ: (ח) וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַל עַד אֲשֶׁר יֹאסְפוּ כָּל־הָעֲדָרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן: (ט) עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם־הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאֵבִיהָ כִּי רְעָה הוּא: (י) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת־דָּחִל בַּת־לָבָן אַחִי אִמּוֹ וְאֶת־צֹאן לָבָן אַחִי אִמּוֹ וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשְׁק וַיִּשְׁק אֶת־צֹאן לָבָן אַחִי אִמּוֹ: (יא) וַיִּשַׁק יַעֲקֹב לְדָחִל וַיִּשָּׂא אֶת־קְלוֹ וַיִּבֶן: (יב) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְדָחִל כִּי אַחִי אֵבִיָּהּ הוּא וְכִי בְּדָבְקָהּ הוּא וְתַרְץ וְתַגֵּד לְאֵבִיהָ: (יג) וַיְהִי כִשְׂמֹעַ לָבָן אֶת־שִׁמְעוֹ יַעֲקֹב בֶּן־אָחוּתוֹ וַיֵּרֶץ לְקִרְיָתוֹ וַיַּחְבֵּק־לוֹ וַיִּנְשָׁק־לוֹ וַיְבִיֵּאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּסְפַּר לָלָבָן אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אַךְ עַצְמִי וּבִשְׂרֵי אֶתֶּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ תְּדֹשׁ יָמַי: (טו) וַיֹּאמֶר לָבָן לַיַּעֲקֹב הֲכִי־אֶחֱי אֶתֶּה וַעֲבַדְתָּנִי חָנֹם הַגִּידָה לִּי מַה־מְשַׁבְּרֶתְךָ: (טז) וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לָאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל: (יז) וַעֲיֵנִי לָאָה רַבּוֹת וְרָחֵל הִיְתֵה יַפְתֵּה־נָאָר וַיַּפְתֵּה מְרָאָה: (יח) וַיֹּאדָּב יַעֲקֹב אֶת־דָּחִל וַיֹּאמֶר אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בַּתְּךָ הַקְּטָנָה: (יט) וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תַּתִּי אֶתֶּה לְךָ מִתַּתִּי אֶתֶּה לְאִישׁ אַחֵר שִׁבְעָה עֲמָדִי: (כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי בְעֵינָיו כִּימֵי אַחָדִים בְּאֵהְבָתוֹ אֶתֶּה: (כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן הִבֵּה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מְלֹאָו יָמִי וַאֲבוֹאָה אֵלֶיהָ: (כב) וַיֹּאסֶף לָבָן אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ: (כג) וַיְהִי בְעָרֵב וַיִּקַּח אֶת־לָאָה בָתּוֹ וַיִּבֵּא אֶתֶּה אֵלָיו וַיִּבֵּא אֵלֶיהָ: (כד) וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זֹלֵפָה שִׁפְחָתָהּ לְלָאָה בָתּוֹ שִׁפְחָהּ: (כה) וַיְהִי בַּקֶּדֶר וְהִנֵּה־הוּא לָאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבָן מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרָחֵל עֲבַדְתִּי עֲמֹךְ וְלִמָּה רַמִּיתָנִי: (כו) וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא־יַעֲשֶׂה כֵּן בְּמִקְוָמְנוּ לְתַת הַצְּעִירָה לְפָנֶי הַבְּכִירָה: (כז) מְלֹאָ שִׁבְעָה זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ גַּם־אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עֲמָדִי עוֹד שִׁבְעַ־שָׁנִים אַחֲרוֹת: (כח) וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שִׁבְעָה זֹאת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־דָּחִל בָתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה: (כט) וַיִּתֵּן לָבָן לְדָחִל בָתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לָהּ לְשִׁפְחָהּ: (ל) וַיִּבֵּא גַם אֶל־דָּחִל וַיֹּאדָּב גַּם־אֶת־דָּחִל מְלֹאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְעַ־שָׁנִים אַחֲרוֹת: